

μας ἱερὰ δεῖν πάντα ἤδη τὰ τηλικαῦτα παιδία ἀπὸ
τριετοῦς μέχρι ἕξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κομητιῶν εἰς
ταῦτόν ἕκαστα, τὰς δὲ προφρούς ἔτι τῶν τηλικούτων
κοσμιότητος τε καὶ ἀκολασίας ἐπιμελεῖσθαι· τῶν δὲ
τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης συμπάσης τῶν δωδεκα
γυναικῶν γιᾶν· ἕρ' ἕκαστη τετάχθαι κοσμοῦσαν κατ'
ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων, ἅς ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύ-
λακες· ἢ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν
ἐκάστη ἡμέρας καὶ κυλάζουσα αἰεὶ τὸν ἀδικοῦντα.
Μετὰ δὲ τὸν ἐξέτη καὶ τὴν ἐξέτην διακρινέσθω ἤδη τὸ
γένος ἑκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ ὡς-
αὐτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν· πρὸς
δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρείων ἑκατέρους, τοὺς μὲν
ἄρρενας ἕρ' ἱππῶν διδασκάλους καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων
καὶ σφενδονήσεως, ἐὰν δὲ πη συγχωρῶσι, μέχρι γε μα-
θήσεως καὶ τὰ θήλεα, καὶ ὅτ' ἄγε μάλιστα πρὸς τὴν
τῶν ὀπλῶν χρείαν.

§ ΣΤ' ΔΕΙ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΜΕΤΕΧΕΙΝ
ΠΑΙΔΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΥΤΑ ΑΣΚΕΙΝ

Ἴνα δὲ δείξῃ ὁ σπουδαιότατα παιδαγωγικά δόγματα
παρέχ' οὖν ἡμῖν φιλόσοφος ὅτι δύναται καὶ ἡ γυνή, προση-
κόντως ἀσχομένη, τῶν αὐτῶν μετέχειν παιδευμά-
των, πάμπολλα φέρει παραδείγματα, μάλιστα δὲ τὸ
τῶν μελῶν δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν (70). τὰ γε γάρ

70) Νόμ. Ζ, 794 d—795 d.

περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόρους φαίνεται, τὰ δὲ κατὰ χεῖρας ἀνοίχθαι τροφῶν καὶ μητέρων οἶον γυμνασίων γεγόναιμεν ἕκαστοι. Τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν μελῶν σχεδὸν ἰσορροπούσης αὐτοὶ διὰ τὰ ἴθι, διάφορα αὐτὰ πεποιθήκαμεν οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθῶν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γυμνασμένου. Καθάπερ γὰρ ὁ τελείως παγκράτιον ἡσκηκὼς ἢ πυγμαῖον ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ὀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, γυμλάινει δὲ καὶ ἐρέλκεται πλημμυμένων, ὅποταν αὐτὸν τις μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάζῃ διαπνεεῖν, ταῦτόν δὲ τοῦτ' οἶεται, καὶ ἐν ὄπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι γρή προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κεκτριμένον, οἷς ἀμύνοιτο ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστήμον ἔαν εἶναι κατὰ δύναμιν. Τούτων δὲ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούταις τε καὶ ἀρχουσι δεῖ γίνεσθαι, ταῖς μὲν ἐν παιδείᾳ τε καὶ τροφῆς ἐπισκόποις γιγνομέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδες καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς ἔθουσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατόν.

Παραδεχόμενος δ' ὁ Πλάτων δύο ἐν τῷ ἀνθρώπῳ φύσεις, σωματικὴν καὶ ψυχικὴν (71) διττὰ καὶ τὰ μαθήματα (72) ὀρίζειται, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα,

71) Περὶ τῆς Πλατωνικῆς ψυχῆς ἐπιθ: E. Zeller, *Αὐτόθι*, σελ. 817 κ. ε. καὶ 813—863, καὶ X. Παπαμάρκου. Περὶ τῶν τριττῶν εἰδῶν τῆς ψυχῆς περὶ Πλάτων. Ἐν Ἀψίχ 1875.

72) Οἱ ἐν Ἀθήναις περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν

γυμναστικῆς, τὰ δ' εὐψυχίας χάριν, μουσικῆς. Τὰ δὲ γυμναστικῆς αὐτοῦ, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ δὲ πάλη. Τῆς ὄρχησεως δὲ ἄλλη μὲν μούσης λέξιν μιμουμένων, τὸ τε μεγαλοπρεπὲς φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλευθέρων, ἄλλη δὲ εὐεξίας ἐλαφρότητος τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσήκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως καὶ ἀποδιδομένης ἐκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν εὐρύθλου κινήσεως, διασπειρομένης ἅμα καὶ συνακολουθούτης εἰς πᾶσαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. Καὶ τὰ ἀπ' ὀρθῆς πάλης ἀπ' αὐχένων καὶ πλευρῶν ἐξειλήτεως μετὰ φιλονικίας τε καὶ καταστάσεως διαπρονούμενα μετ' εὐτυχίμονος βώμης τε καὶ ὑγείας ἕνεκα, τὰ ἐγκόλπια μάλιστα πρίγνια, ταῦτα εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παριτέον, οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὐμιμήματα προσήκοντα. "Ἄ δὲ πάντως μιμεῖσθαι πρόπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, πολέμου τ' ἐν γρίαι καὶ ἐορτῶν ἕνεκα (73). "Ἄπαντες δέ, φησί (74), μιχανητέον μιχανῆν, ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἀπτεσθαι κατὰ ὄρχησεις ἢ κατὰ μελωδίας, μήτε τις αὐτοῦς πείση προσάγων παντοίας ἡδονάς. Εὐρημῖαι δὲ καὶ εὐχαὶ τοῖ θεοῖς καὶ ὕμνοι καὶ ἐγκώμια περὶ τε θεοῦ καὶ περὶ δαίμονας καὶ ἥρωας πρέποντά εἰσι τὰ περὶ τὴν μουσικὴν

τετραγμένοι νόμοι παρήγγελον τῷ πατρὶ ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδείᾳ, τοὺς παῖδας (Πλάτ. Κρίτ. 50d). Πλάτων δὲ ἡγεῖται χαλεπὸν εὐρεῖν βελτίω τῆς ὑπὸ τοῦ πολλοῦ χρόνου εὐρημένης παιδείας
 α"Ἐστὶ δέπου ἡ μὲν ἐπὶ σώμασι γυμναστικὴ, ἡ δ' ἐπὶ ψυχῇ μουσικὴ" (Πολιτ. Β, 376e).

73) Νόμ. Ζ, 795d—796c. — 74) Νόμ. Ζ, 798e.

τοῦ νομοθέτου βουλήματα. Μετά γε μὴν ταῦτα, τῶν πολιτῶν ἑπὶ τοῖς τέλοσιν ἔχουσιν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες ἐγκομίωσιν αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη. Ταῦτα δὲ πάντα ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναῖξιν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. (75). Ἐπι δε θηλείαις τε πρεπούσας ὡδᾶς ἀρρεσί τε χωρίζει τύπων τινὶ διορισάμενος, καὶ ἁρμονίας δὴ καὶ ῥυθμοῖς προσαρμόττει. Τὸ μὲν δὴ μεγαλοσρεπέες καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον ἀρρενωπὸν καλῶν, ἁρρεσι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀποκλιττον θηλυγενέστερον ὄν, θηλείαις ἀποδίδωσιν (76).

Ἐξῆς δὲ τούτοις οἰκοδομίαι μὲν εἴρηγνται γυμνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριγῆ κατὰ μέστην τὴν πόλιν, ἔξωθεν δὲ ἵππων αὐτῶν τριγῆ περὶ τὸ ἄστυ γυμνασῖα τε καὶ εὐρυχωρία τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολισμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα μαθήσειώς τε ἅμα καὶ μελέτης τῶν νέων. Ἐν δὲ τούτοις πᾶσι διδασκάλους ἐκάστων πεπεισμένους μισθοῖς οἰκοῦντας διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικήν. (77). «Τὰ αὐτὰ δὲ δὴ, φησί (78), καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσα περ καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν καὶ οὐδὲν φοβηθεῖς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἵππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀν-

75) Νόμ. Ζ, 799a—802d. — 76) Νόμ. Ζ, 802d-e.

77) Νόμ. Ζ, 804c-d.—

78) Νόμ. Ζ, 804d—805c.

ὄρασι πρέπον ἂν εἴη, γυναῖξι δὲ οὐκ ἂν πρέπον». Ἀκούων γὰρ δὴ μύθους παλαιούς πέπεισται· οἶδε δὲ ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσι τῶν πρὸς τον Πόντον, ἅς Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μόνων ἀλλὰ καὶ τρέτων καὶ τῶν ἄλλων ὀπλων κοινωνία καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη, ἴσως ἀσκεῖται. Καὶ διακελεύεται ἐν τούτοις ὡς δὴ παιδείας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γένος ἴμην τῶ τῶν ἀρρένων γένει.

Ἰσχυρίζεται δὲ ὡς δυνατῆ φύσις ἡ θήλεια τῆ τοῦ ἀρρένος γένους κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα (79) καὶ πάντων μὲν μετέχει γυνή ἐπιτηδευμιάτῳ κατὰ φύσιν, πάντων δὲ ἀνῆρ. Ἀλλ' ἐν ἅπασι πολὺ κρατεῖται, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ γένος τοῦ γένους. Οὐδὲν ἄρα ἐστὶν ἐπιτηδεύμα τῶν πόλιν διοικούντων γυναικὸς διότι γυνή, οὐδ' ἀνδρὸς διότι ἀνῆρ, ἀλλ' ὁμοίως διεσπαρμέναί αἱ φύσεις ἐν ἀμφοῖν τοῖν ζώοιν. Καὶ ὡς ἐστὶν ἀνῆρ, ὁ μὲν εὐφυῆς πρὸς τι, ὁ δὲ ἀφυῆς, ἔστι καὶ γυνή, ἰατρικῆ, ἢ δ' οὐ, καὶ μουσικῆ, ἢ δ' ἄμυστος φύσει, γυμναστικῆ δὲ καὶ πολεμικῆ, ἢ δὲ ἀπόλεμος καὶ οὐ φιλογυμναστικῆ, φιλόσοφος τε καὶ μισόσοφος, καὶ θυμοειδῆς, ἢ δ' ἄθυμος καὶ φυλακικῆ γυνή, ἢ δ' οὐ (80). Διὸ δὴ καὶ μετὰ θάρρους διακελεύεται, ὅσα περ καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν. Ὅταν γὰρ μή, λέγει (81), μετέχωσιν ἀνδράσι γυναῖκες κοινῆ τῆς ζωῆς πάσης,

79) Πολιτ. E, 151c—155a. Νόμ. E, 781d.

80) Πολιτ. E, 455b—457a.

81) Νόμ. Z, 805 d—806 p.

τίνα ἑτέρην τάξιν ἡμεῖς αὐταῖς προστάξομεν ; Πότερον ἤν Θραῖκες ταῖς γυναῖξί χρωῶνται καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαίνειν καὶ διακονεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων ; ἢ τό γε δὴ παρ' ἡμῶν ὡς περὶ τούτων γιγνόμενον ; εἰς τινὰ μίαν οἰκίαν συμφορήσαντες τὸ λεγόμενον πάντα παρέδομεν ταῖς γυναῖξί διασπαιεῦσθαι τε καὶ κερκιδῶν ἄργειν καὶ πάσης ταλασίας, ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέτρου, τὸ λακωνικόν ; κέρως μὲν γυμνασίων μετόχους οὕτως ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναῖκας δὲ ἄργους μὲν ταλασίας, ἀσκητικὸν δὲ τινὰ βίον καὶ οὐδαμῶς φαῦλον οὐδ' εὐτελεῖ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ ταμείας αὐτῶν καὶ παιδοτροφίας εἰς τι μέτρον ἀφικνεῖσθαι, τῶν δ' εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστε οὐδ' εἰ τίς ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεως τε καὶ παίδων ἀνγκαῖα τύχη γίγνοιτο, οὐτ' ἂν πόρων, οὐτ' ἄλλης κοινωνῆσαι ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμενα οὐδὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι μιμήσασθαι τὴν θεόν, ὡς πορθουμένης αὐταῖς τῆς πατρίδος γενναίως ἀντιστάτας φόβον γε, εἰ μηδὲν μεῖζον πολεμίοις δύνασθαι παρασχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας. «Ταῦτ' οὖν, προστίθησι (82), ὑμῶν τοὺς νομοθέτας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινεῖτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως λεγθεῖν· τέλος γὰρ καὶ οὐ διήμισυν δεῖν τὸν νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀναλίσκειν διαίταις ἀτάκτοις χρωόμενον, τοῦ δ' ἄρρενος ἐπιμελιθέντα τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἡμῖν βίου κατα-

82) Νῆμ. Ζ, 806c.

λείπειν ἀντὶ διπλασίου τῆ πόλει». Οὐκοῦν νόμον τίθησι μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναῖξί δειν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας. Καὶ γυμνάσια τίθηται καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διὰποντήματα τοξικῆς τε καὶ πάτης ῥίψεως καὶ πελταστικῆς τε καὶ πάτης ὀπλομαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθητήματα συντείνει· πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς, ἀρνούμενους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας, καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας, κόρας μὲν οὕτως ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὀπλοῖς ὀρχήσιν(83) καὶ μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναίρεσεως ὀπλων ἔμμενας, εἰ μηδενὸς ἕνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε δεήσῃε πικρῶς εἰπάσῃ τῇ δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάσσοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλαν πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τό γε τοσοῦτον, ἔξωθεν πολεμίους εἰσπεσόντας ῥώμη τινὶ μεγάλη καὶ βία, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως τὴν διαμάχην γίνεσθαι· πολλὴ γὰρ πού κακία πολιτείας οὕτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας εἶναι τετραμμένας, ὡς μηδ' ὡςπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἰσχυροτάτων θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας κινδύνους κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας

83) Καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἶδη κατιστίσχετο, τὸ μὲν πολεμικὸν πυρροίχην, τὸ δὲ εἰρηρικὸν ἐμμέλειαν (Νόμ. Ζ, 814d—816).

πάντας βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δοξάν
τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὡς πάντων δειλό-
τατον φύσει θηρίων ἐστίν(84).

§ Ζ' ΠΕΡΙ ΕΔΩΔΗΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ. ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα πειρώμενος φράζειν ἐν πόλει δια-
σερούση τῶν πολλῶν ἐσομένη, τίνα χρὴ τρόπον ζῆν τὰ
ἴδια πράττοντας, ἐξουσίαν δὲ ἐκάστοις μὴ εἶναι τὴν ἡ-
μέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλη καὶ πάντα διὰ τάξεως δεῖν

84) Νόμ. Ζ, 813d—814 c.—Ὅττω δὲ καθόλου ὁ φιλόσοφος τὰ
περὶ τὸν πόλεμον γυναῖξί μὴ ἀμελεῖσθαι δεῖν διακελευόμενος, ὁρίζε-
ται ἐξῆς ποικίλα γυμνάσια καὶ ἀθλήματα, χοροὺς τε καὶ ἀγῶνας
μουσικούς, τοὺς δὲ γυμνικούς, γυναικείας τε ἐορτὰς καὶ ἄλλα νικη-
τήρια. Νόμ. Η, 828c «Δώδεκα μὲν ἐορτὰς εἶναι τοῖς δωδεκα θεοῖς,
ὧν ἂν ἡ φυλὴ ἐκάστη ἐπώνυμος ᾖ. χοροὺς τε καὶ ἀγῶνας μουσι-
κούς, τοὺς δὲ γυμνικούς. γυναικείας τε ἐορτὰς ὅσας χωρὶς ἀνδρῶν
προσέχει καὶ ὅσας μή.»—829b-c «Δεῖ τίνου πόλιν ἐκάστου μη-
νὸς νοῦν κεκτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἕλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλείους
δὲ, ὡς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι ξυδοκῆ, μηδὲν χειμῶνας ἢ κρύματα
διευλαθουμένους, αὐτοὺς τε ἄμα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ κατὰ
μέρη καὶ τινὰς ἀεὶ παιδικὰς μηχανάσθαι καλὰς ἄμα θυσίας, ὅπως
ἂν γίγνωνται μάχη τινὲς ἐορταστὶ καί. Νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεῖα
ἐκάστους τούτων δεῖν διανέμειν ἐγκώμια τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλλή-
λοις. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείαις τε πέρι καὶ τῆς ἐν ποιήσεσι παρ-
ρησίας γυναῖξί τε καὶ ἀνδράσι ὁμοίως γίνεσθαι δεῖν.»— 833c-d
«Τριττὰ ἀθλήματα, ἐν μὲν παιδικῶν, ἐν δὲ ἀγασίων, ἐν δὲ ἀνδρῶν.
Γυναῖξί δὲ, κόρσις μὲν ἀνήθοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίκυλον καὶ
ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις, ταῖς δὲ τριχ-
καϊδικέτεσι μέχρι γάμου μεινύσεως κοινωνίας, μὴ μακρότερον εἶκοσιν

γίγνεσθαι, φησὶ δεῖν ἐν συσσιτίοις πάντας καὶ πάσας τὴν δίαίταν ποιεῖσθαι. Συσσίτια δ' εἶη, κατεσκευασμένα χωρὶς μὲν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγύς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων αὐταῖς, ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις εἶη, προστεταγ-

ἐτῶν μὲν δ' ἑλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούση δὲ στολῆ τχύτας ἐσταλ-
μένως καταβιτέον ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν τούτων τῶν δρόμων. Καὶ τὰ
μὲν περὶ δρόμου ἰδράσι τε καὶ γυνχιζὶ ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύν.
τὰ περὶ ὀπλομαχίαν.. (834a-d). Τχύτα καὶ περὶ θηλειῶν ἔστω
νομοθετούμενα τῶν μέχρι γάμου.. τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις
καὶ λίθοις καὶ σφενδόναις ἀμιλλωμένων... Μονίπποις δὲ ἄλλα τιθέν-
τες, πώλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων, τοῖς μίσοις καὶ
αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλοσ ἔχουσι κατὰ φύσιν τῆς γῶρας ἂν τὴν ἰππικὴν
ἀποδιδόμεν.. Τοξόταις δὲ ἄρ' Ἰππων Κρήσ οὐκ ἄχρηστος οὐδ' ἀ-
κοντιστής, ὥστε ἔστω καὶ τούτω παιδιᾶς χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία..
Θηλείας δὲ περὶ τούτω νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεις οὐκ ἄξια βιάζε-
σθαι τῆς κοινωνίας. Ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμπροσθεν παιδομαχῶν εἰς
ἕλοσ ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχῃται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παῖδοσ ἢ παρθέ-
νους κοινωνεῖν, ἐᾶν καὶ μὴ ψέγειν.»

Ἄλλα δὲ μαθηματὰ εἰσι τοῖς δεκαετέσει γενομένοις παισὶν ἐπὶ τρεῖς
ἔτη γραφή καὶ ἀνάγνωσις, πρὸσ δὲ δὴ μαθηματὰ ἄλυσρα ποιητῶν κεί-
μενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν μετὰ μέτρων, τοῖς δ' ἄνευ ῥυθμῶν (Νόμ.
810b), εἶτα δὲ ἡ λογιστικὴ, ἡ ἀριθμητικὴ, ἡ γεωμετρία, ἡ ἀστρονο-
μία καὶ αὐτὴ ἡ φιλοσοφία (Πολ. 522c, 525a—530c. Νόμ. 817c
—822d.) Μὴ δὲ βία παραινεῖ τοὺς παῖδοσ ἐν τοῖς μαθημασιν, ἀλλὰ
παίζοντασ τρέφειν (Πολ. 530e), τὴν δὲ διδασκαλίαν δεικτικὴν γίγνε-
σθαι (Κρατ. 430b—431a «τὸ δεῖξαι λέγω εἰς τὴν τῶν δριχλμῶν κί-
σθαισιν.. εἰς τὴν τῆσ ἀκοῆσ αὖ ἀίσθησιν καταττήσαι») καὶ μεθόδω
χρησθαι τῇ περιωνύμω ἤδη γενομένη μαιεία.

Περὶ δὲ τῆσ κατὰ Πλάτωνα μουσικῆσ καὶ γυμναστικῆσ καὶ τῶν ἄλ-
λων μαθηματῶν ὅρα πλείω K. Schmidts. Αὐτόθι σελ. 660—668.
Σ. Μωραΐτου, Αὐτόθι, σελ. 46 καὶ ε. καὶ Δ. Mazarakis, Αὐτόθι,
σελ. 40 καὶ ε.

μένα λύειν ἐκάστοις τὰ συσσίτια πάντα καθ' ἐκάστην ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν συσσιτίων, μετὰ δὲ ταῦτα σπείσαντας τὸν τε ἄρχοντα καὶ τοὺς ἄλλους οἷς ἂν τυγχάνη θεοῖς ἢ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἰκαδὲ προεὔεσθαι. (85).

Ἦρως δεύτεροις ὁ Πλάτων πολλά περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων λέγων καὶ οὐκ ὀλίγα περὶ τε ἐδωδῆς καὶ πόσεως παραγγέλλων ἀπλαῖς τε καὶ λιταῖς τροφαῖς καὶ ὑδροποσίαις χρῆσθαι παραινεῖ καὶ καθόλου συνίστησι τὴν τὸ σῶμα ἐπιρριωννῦσαν δίαιταν καὶ τὴν τοῦτο παρασκευάζουσαν ἐπιτήδειον πεῖνάν τε καὶ δίψαν ὑπομένειν καὶ ψυχῆς καὶ θάλπος καὶ πάσας τὰς τοῦ καιροῦ μεταβολάς. (86). Ἐπὶ πᾶσι δὲ αἰσχροὺς ἡγεῖται τὸ ὄλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα εὐδόντα καὶ ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν καὶ μὴ φανερόν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον αἰεὶ πρῶτον, καὶ δὴ καὶ δεσποῖναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαι τινων καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας. Ἐγειρόμενους δὲ νύκτωρ δεῖ πάντας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλά καὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποῖνας δὲ καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις· ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀριμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν· καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐ-

85) Νόμ. ε, 780a—781a. Ζ, 806e.

86) Πολιτ. Γ, 403—405. Νόμ. Β, 666—668.

δὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν
καί τοῦ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κτηδεμῶν, ἐγρηγορε χρόνον
ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων
χρήσιμον. Ἐγρηγορότερος δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ
φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις τε ἄμα καὶ πολίταις,
ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δίκαιοις τε καὶ σώφροσιν, ὠ-
φέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ συμπάσει τῇ πόλει (87).

Ὡς δὲ δεῖσίων καὶ πωμάτων ἀμέτρων καὶ ὕπνου
πολλοῦ εἰργεσθαι, οὕτω καὶ τῶν πολλοῦς εἰς ἔσχατα
βαλλουσῶν ἐπιθυμιῶν ἀπέχεσθαι καὶ τῶν ἀφροδισίων
ἐγκρατεῖς εἶναι νόμος Πλάτωνι κεῖται (88). Καὶ παγ-
χάλεπον μὲν τοῦτο, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον·
ἴσμεν γὰρ παμπόλλους ἀθλητάς, κάκιον τὰς ψυχὰς πε-
παιδευμένους, τὰ δὲ σώματα πολὺ μᾶλλον σφριγῶντας,
ἀφροδισίων, ὡς λόγος, οὐ πώποτε ἄψασθαι ἐν ὅλῃ τῇ
τῆς ἀσκήσεως ἀκμῇ. Οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης
καὶ δρόμων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι
λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος, οἱ
δὲ ἡμέτεροι παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν πολὺ καλ-
λίονος ἕνεκα νίκης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παίδων πρὸς
αὐτοὺς λέγοντες ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ῥήμασι καὶ ἐν μέλε-
σιν ἄδοντες, ὡς εἰκὸς κηλήσομεν; Τῆς οὖν τῶν ἡδονῶν
νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας φημὲν ἂν ζῆν εὐδαιμόνως, ἡττω-
μένους δὲ τούναντίον ἄπαν. Καὶ οὐ δεῖ χείρους ἡμῶν εἶ-
ναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ ἄλλων θηρίων πολλῶν, οἱ
κατὰ μεγάλας ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παιδογο-

87) Νόμ. Ζ, 807d—808c.—88) Νόμ. Γ, 783 c—e. II, 539 h—e

καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίνωνται κατακρατεῖν, νόμους ἐπ' αὐτῆς μιγαθῶσαι χρῆ, μὴ ἀναίδειαν ἐνεῖναι τῇ τῶν ἀφροδισίων χροῖσει, μηδένα δὲ τολμᾶν μηδενοῦς ἀπτεσθαι τῶν γενναίων ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλήν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός (90).

Ἐνταῦθα δὲ περὶ ἀφροδισίου τοῦ λόγου ὄντος ἀναγκαῖον στρεβύσασθαι καὶ τὸν Πλατωνικὸν νόμον τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ. Καίτοι δὲ πολλοὶ πολλὰ ἀδίκως τοῦ Σωκράτους κατεῖπον (91),

γυναικῆς· τούτου δὲ καὶ ἡ Πελείου θυγάτηρ Ἀλκηστis ἱκανὴν μαρτυρίαν παρέχεται ὑπὲρ τοῦδε τοῦ λόγου εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐθειλίσατο μόνῃ ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀνδρός ἀποθανεῖν», ἀλλ' αἰείποτε βουλόμενος ἀγνεύειν τὸν ἐρωῶντα μεθ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου, παρκατιῶν (131a—c) προστίθησιν: «Ὁ μὲν οὖν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης ὡς ἀληθῶς πάνδημός ἐστι καὶ ἐξεργάζεται ὅτι ἔν τύχῃ καὶ οὗτός ἐστιν, ὃν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων ἐρῶσιν. Ἐρῶσι δ' οἱ τοιοῦτοι πρῶτον μὲν οὐχ ἥττον γυναικῶν ἢ παίδων, ἔπειθ' ὡς καὶ ἐρῶσι τῶν σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν. . . . Ὁ δὲ τῆς Οὐρανίας πρῶτον μὲν οὐ μετεχούσης θήλειας, ἀλλ' ἄρρενος μόνον—καὶ ἔστιν οὗτος ὁ τῶν παίδων ἔρως—ἔπειτα πρεσβυτέρως, ὕβρεως ἀμοίρου. Ὅθεν δὴ ἐπὶ τὸ ἄρρεν τρέπονται οἱ ἐκ τούτου τοῦ ἔρωτος ἔπιπνοι, τὸ φύσει ἐρωμενέστερον καὶ νοῦν μᾶλλον ἔχον ἀγαπῶντες». Ὡσαύτως δὲ καὶ κατ' Ἀριστοτέλην ὁ ἔρως ἐστὶ τῆς φιλίας μᾶλλον ἢ τοῦ συνεῖναι καὶ ὁ μᾶλλον ἐρῶν οὐ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ τῆς συνουσίας (Πολιτ. Β, α, 15—Ἀναλυτ. Περὶ βλ. Β, κδ, 9—Τοπ. Σ, ζ, 3). Καὶ ὁ Πλούταρχος ἀφεῖλε τὴν συνουσίαν ἀπὸ τοῦ ἔρωτος (Ἐρωτ. Δ, 3—5). Περὶ δὲ τοῦ Πλατωνικοῦ ἔρωτος καθόλου ἔπιθι πλείω Α. Fouillée, Αὐτόθι, τόμ. Δ', σελ. 108—124.—*Ad. Ostendorf*—Der platonische Eros. Schleswig. 1874—*Botticher*—Eros und Erkenntnis bei Plato. 1894.

90) Νόμ. II, 840a—841d.

91) Περὶ β. Ed. Zeller, Αὐτόθι σελ. 69 σημ.—P. Gide, αὐτόθι σελ.

ἀλλ' ὅλος αὐτοῦ ὁ βίος καὶ ὅσα ὁ Ἀλκιβιάδης περὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης τοῦ ἀνδρός μαρτυρεῖ (92), πάσης μομῆς κρείττω ἀποδεικνῦσι τὸν δὴ δικαιοτάτον καὶ σωφρονέστατον καὶ ἐγκρατέστατον Σωκράτην. Καὶ ὁ Πλάτων ἐπιτόως νοουθετεῖ (93) κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεγομένους μὴ κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ λίθους σπεύροντας, ἀπεγομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ἧ μὴ βούλοισ' ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. Ὁ δὴ νόμος οὗτος διτνεκῆς μὲν γενόμενος ἄμα καὶ κρατήτας, λέγει, μυρία ἀγαθὰ ἔχει· κατὰ φύσιν μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύπης δὲ ἔρωτικῆς καὶ μανίας καὶ μαιχειῶν πασῶν καὶ σωμάτων καὶ σίτων εἴργεσθαι ποιεῖ τῶν ἡμετέρων πάντων, γυναῖξί τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ φίλους· ἄλλα τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνεται' ἂν, εἰ τοῦ νόμου τις τούτου δύναίτο ἐγκρατῆς εἶναι (94).

Ἐνταῦθα δὲ ὁ θεῖος ἀνὴρ καὶ τὰ περὶ σωφροσύνης ἀνδρός καὶ γυναικὸς διακελεύεται. Καίτοι δ' αἰείποτε μόνη ἢ μὴ σώφρων γυνὴ δίκην ἐδέξου καὶ μέχρι τοῦ

71 καὶ P. Mantegazza — L' amour dans l' Humanité, σελ. 117.

92) Πλάτ. Συμπόσ. 219d: «Ὅστις τοσοῦτον περιεγένετό τε καὶ κατεπρόβησε καὶ κατεγέλασε τῆς ἐμῆς ὄρας καὶ ὕβρισεν.. εὖ γὰρ ἴσται οὐδὲν πριττότερον καταδεδοθηκῶς ἀνέστην μετὰ Σωκράτους ἢ εἰ μετὰ πατρὸς καθεῦδον ἢ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου».

93) Νόμ. II, 838e—839b.

94) Η;β. καὶ Φαῖδρ. 240 c-e, ἐνθα λέγεται παιδικῶς ἐραστὴς πάντων ἀηδέστατον, καὶ ἐρῶν μὲν βλαβερὸς τε καὶ ἀηδὴς, λήϊας δὲ τοῦ ἔρωτος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄπιστος, καὶ Νόμ. II, 836e.

νῦν παρὰ τὸ χριστιανικὸν δόγμα, ὅπερ ἰσότητα πλήρη τῶν δύο γενῶν κηρύττει (95), ὁ ἀκοσμῶν ἀνὴρ διατελεῖ ἀνεύθυνος, μάτην δὲ βροῦ ὁ τῆς ἐκκλησίας μέγας πατήρ, ὁ πολλὰ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν συντηγορήσας Ἰρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός (96): «Ὁὐδέχομαι ταύτην τὴν νομοθεσίαν, οὐκ ἐπαινώ τὴν συνήθειαν. Πῶς σὺ σωρροσύνην μὲν ἀπαιτεῖς, οὐκ ἀντειςφέρεις θεῶ; πῶς ὁ μὴ οἶδως αἰτεῖς;», καὶ αὐταὶ αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι μᾶλλον τὴν γυναικὰ κολλάζουσιν (97). ὁ Πλάτων αἰρεῖται ἐπισκόπους γυναικας ἐπιμελουμένας δικαίως τῆς σωρροσύνης ἀνδρός τε καὶ γυναικός καὶ ἐξυγγειλούσας εἴ τις τινα ὄρα πρὸς ἄλλ' ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ γυναικὰ τῶν παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν γάμοις θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. Εἰσιοῦται δ' εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες τὰ μὲν νουθετοῦται, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦται πκυόντων αὐτοῦς τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀμαθίας. Ἐάν δὲ ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων, οἱ δ' εἰργόντων. Ἐάν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήτωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀπορηγάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὁμόσαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν. Ὁ δὲ ἀναγραφεὶς ἄτιμος ἔστω, μὴ ἐλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας, τῶν δὲ μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴη, πληγαῖς ὁ βουλευθεὶς ἀθῶος αὐτὸν

95) Γαλάτ. γ, 28: «Ὁὐκ ἔμ ἄρσεν καὶ θῆλυ, πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Πρβ. Ματθ. 19' 5-6.

96) Λόγ. ΑΖ, 6 καὶ 7.

97) Πρβλ. Legoné—Πανταζίδου, Αὐτόθι, σελ. 64.

κολαζέτω. Ἐὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῶν εἰς γάμους καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραῖη, καὶ μὴ ἔλη, τὴν δίκην. "Ὅταν δὲ οὗτοι παῖδας γεννήσωνται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίως τις περὶ τὰ ποιαῦτα κοινωνῇ γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρὶ, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζητήματα αὐτοῖς ἔστω, καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν σωφρονῶν καὶ σωφρονοῦσα εἰς τὰ ποιαῦτα ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ πούναντίον ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω. (98). Καθολοῦ δὲ παραινεῖ παιδεύεσθαι τοὺς πολίτας τὴν δικαιοσύνην, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀφροσύνην ἐκ παντὸς τρόπου ἐκτρέβοντας καὶ ἐξωλοῦντας· φθείρει γὰρ ἡμεῖς ἀδικία καὶ ὕβρις μετ' ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως (99), καὶ πᾶσα ἐπιστήμη, χωριζομένη, δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται (100).

§ Η' ΠΟΙΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ὡσαύτως καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Πλατωνικῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ καταρτίζεται ἡ πρεσβευομένη, ἀρενὸς τε καὶ θήλειος ἰσότης. "Ἄ δὲ γίγνεται μὲν ὀλιγάκις δέ, ἂν διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πλῆρηαῖς ἢ τινὶ

98) Νόμ. Γ, 781.

99) Νόμ. Ι, 906a.

100) Μενέξ. 216e.

τρόπῳ βιάσῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις¹⁰¹ καθαιρέσθω καὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἀπειναυτεῖν, κατελλθόντων δὲ τῶν κτεινάντων ἀπαλῶ ἀπειθεῖν· γυναῖκά τε ἀπ' ἀνδρῶν καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ γυναικὸς, καὶ μήποτ' ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι μηδὲ ξυνέστιον ὦν ἐκγονοῦν ἢ ἀδελφὸν ἀπειστέρηκε γίγνεσθαι ποτε μηδὲ κοινὸν ἱερῶν. Ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι. Γυναῖκα δὲ γαμετῆν ἐὰν ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτείνῃ τινά τις, ἢ γυνὴ, ἑαυτῆς ἄνδρα σαυτόν τοῦ ὡσαύτως ἐργάσῃται, καθαιρέσθω μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαρμούς, τρίτεις δὲ ἀπειναυτήτεις διατελεῖν. Κατελλθὼν δὲ ὅτι τοιοῦτον ὀράσας τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνεῖτω μηδὲ ὀμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ· ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτωρ ἢ ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὐτοῦ ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι¹⁰². Τὰ αὐτὰ δ' ὡσαύτως νομοθετεῖ (102), ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐκ προνοίας γιγνομένων τραυμάτων καὶ φόνων, φησί, γονέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην ὡσαύτως ἐκ προνοίας πρῶτη, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν· καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ὡσαύτως πρῶτη καὶ ὄρη τραύματος ἐκ προνοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν· γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἐξ ἐπιβουλήσ τοῦ ἀποκτεῖναι πρῶτα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν. Καὶ περὶ τῆς κτήσεως λαμβάνει πρόνοιαν, ἐὰν μὲν υἱεῖς ἢ θυγατέρες αὐτοῖς ὡς παῖ-

101) Νόμ. Θ, 868c – e.

102) Νόμ. Θ, 866c.

δες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπιτροπεύειν καὶ ὡς ὄρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι, ἐὰν δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦς κεκτῆσθαι· πρὸς δὲ καὶ περὶ κληρονομίας ἀπαίδως, ὅστις ἂν τοιαύταις συμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς συνελθόντας μέχρι ἀνεψιῶν παίδων τοῦ πεφευγότες ἀμφοτέρωθεν πρὸς τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῆι πόλει πεπταρακόντα καὶ πεντακισχιλιοστὸν καταστῆσαι βουλομένους μετὰ νομοφυλάκων καὶ ἱερέων (103).

Ἐν ἀπάσαις δὲ ταῖς τῶν δύο γονέων σχέτεσι, μάλιστα δὲ δὴ ἐν οἷς λέγει περὶ τε πατροκτόνου καὶ μητροκτόνου, ὧν οὐδεμίαν ποιεῖται διάκρισιν, παρὰ τὴν κοινήν δόξαν (104) σαφῶς κηρύττει ὅτι ἐν τῇ παιδογονίᾳ (105) ἡ μήτηρ δύνανται ἴσον καὶ ὁ πατήρ. Ἐὰν δ' ἄρα τις, λέγει (106),

103) Νόμ. Θ, 877b - c.

104) Ἐν ταῖς Δίσχύλου Εὐμενίσιν Ὀρέστης φρονεῖ τοκέως οὐ λογίζεται ἀποκτείνων τὴν μητέρα·

οὐκ ἔστι μήτηρ ἢ κεκλημέισυ τέκνυ

τοκέως, τροφοῦ δὲ κύματος νετισπόρου·

τίκτει δ' ὁ θρώτκωι· στ. 658 — 660.

Καὶ Ἀθηναῖ τούτῳ ἀμύνει λέγουσα·

ψῆφον δ' Ὀρέστη τήνδ' ἐγὼ προσθήτομαι·

μήτηρ γὰρ οὐτις ἐστὶν ἢ μ' ἐγείνατο,

τὸ δ' ἄρσεν αἰνῶ πάντα. στ. 735 — 738.

Τὸ δ' ἀνώτατον τῶν παλαιῶν δικαστήριον, ὁ Ἄρειος Πάγος, ἐπικυροῦ τὴν δόξαν ὡς ἡ μήτηρ τροφοῦ ἐστὶ καὶ οὐ γεννήτρια.

105) Περβ. Τιμ. 91α: «ζῶον τὸ μὲν ἐν ἡμῶι, τὸ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶ συστρίσαντες ἐμψυχον».

106) Νόμ. Θ, 869a - c.

εἰς τοσοῦτον ἀκρατῆς θυμοῦ γίγνεται πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητόρων πολυμήτεια κτεῖναι τινα, ἐὰν μὲν ὁ τελευτήτας πρὶν τελευτῆσαι τὸν ὀράσαντα φόνου ἀσφίη ἐκῶν, καθάπερ οἱ τὸν ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι, καθαρῶεις καὶ τὰλλα ὅσα περ ἐκεῖνοι πράξας, καθαρὸς ἔστω· ἐὰν δὲ μὴ ἀσφίη, πολλοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ ὀράσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἰκίας δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο καὶ ἀσεβείας ὡσαύτως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννήτου ψυχὴν συλλήσας· τῷ γὰρ πατροφόνῳ ἢ μητροκτόνῳ μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένη θάνατον μέλλουσι ὑπὸ τῶν γονέων τελευτήσεσθαι παρέξει νόμος οὐδεὶς κτεῖναι τὸν πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόντας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρὶν τι ὄραν τοιοῦτον νομοθετήσαι. Κεῖσθω δὲ τῷ πατέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ θάνατος ἢ ζῆμια.

§ Θ' Ἡ ΓΥΝΗ ΕΝ Τῇ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Πρὸς δὲ ὁ Πλάτων ἐπιτρέπει γυναικὶ ἐλευθέρᾳ μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη ἢ γεγονυῖα, καὶ δίκην λαγχάνειν, ἐὰν ἄνανδρος ἢ ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξίστω μαρτυρῆσαι μόνον (107). Ἰκανὴν δὲ τὴν γυναῖκα λογίζεται ὁ φιλόσοφος καὶ πρὸς διοίκησιν καὶ ἀρχὴν πόλεως. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἰδανικῇ πολιτείᾳ παρὰ τοὺς φύλακας τάττει καὶ τὰς θυλακίδας, ἵνα

107) Νόμ. ΙΑ, 937α.

συνοικῶσι καὶ συμφυλάττωσι· γυναικὸς γάρ καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, ἐὰν καὶ ἡ αὐτὴ τροφή καὶ παιδεία ἀποδοθῆ. Τὸ αὐτὸ δὴ γίνεται καὶ τοῖς φύλαξι κυσίν· αἱ γὰρ θήλειαι τῶν φυλάκων κυνῶν συμφυλάττουσιν ἅπερ ἂν οἱ ἄρρενες φυλάττωσι, καὶ συνήγηρεύουσι καὶ ἄλλα κοινῇ πράττουσι· καὶ οὐκ οἴομεθα δεῖν τὰς μὲν οἰκουρεῖν ἐνδόν ὡς ἀδυνάτους διὰ τὸν τῶν σκυλάκων τόκον τε καὶ τροφήν, τοὺς δὲ πονεῖν τε καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἔχειν περὶ τὰ ποίμνια(108).

Ἐν δὲ τοῖς Νόμοις αἰρεῖται ἀρχούσας γυναῖκας πρῶτον μὲν κατὰ τὴν τροφήν καὶ παιδείαν τῆς πρώτης ἡλικίας, περὶ ἧς εἴρηται, ἡ τῶν τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης συμπάσης τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἐκάστη τετάχθαι, κοσμοῦταν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προεῖρημένων, ὅς ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες, ἡ δὲ καταστάσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας κολάζουσα αἰεὶ τὸν ἀδικοῦντα, δοῦλον μὲν καὶ δούλην καὶ ξένον καὶ ξένην αὐτῇ διὰ τινῶν τῶν τῆς πόλεως οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμρισθητοῦντα μὲν τῇ κολάσει πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, ἀναμρισθήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτῇ κολαζέτω (109). Εἶτα δὲ ὀρίζεται γυναῖκας κυρίας τῶν γάμων ἐπιμελουμένας τῆς σωφροσύνης τῶν γάμων συνωκισμένων, ὧν μικρῶ πρότερον ἐμνήσθημεν. Καὶ ἔρον ἡλικίας τῶν μὲν ἀρχουσῶν τάττει τὰ τετταράκοντα ἔτη, τῶν δὲ

108) Πολιτ. Ε, 451d, 453a, κ. εἰ.

109) Νόμ. Ζ, 794b.

πολεμικῶν, ὅσαι ἂν φανῶσιν ἱκαναί, ἐπειδὴν γεννήσωσι παῖδας, τὸ δυνατὸν καὶ πρέπον ἐκάσταις προστάττει μέχρι τῶν πεντήκοντα ἐτῶν (110). Ἄν δὲ ταῖς ἀρχούσαις καταλέξωμεν καὶ τὰς ἱερείας, οὐδαμῶθεν τὰς γυναῖκας ἐρῶμεν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀπειργομένας.

§ 1' ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τοιαῦτα τὰ περὶ γυναικὸς παρὰ Πλάτωνι φιλοσοφούμενα, ἅπερ οὐδεμιᾶς ἐξ ὧν ἴσμεν τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου ἐτέρας ἰδίας πραγματείας γενομένης διὰ βραχέων ἐνταῦθα καταλέξωμεν. Καὶ πολλοὶ μὲν τὸ πάλαι πολλὰ κατὰ τῶν γυναικῶν ἔλεγον (111), ἀλλ' ὁ ἡμέτε-

110) Νόμ. 5, 785b.

111) Ὁ ἀτυχῶν συζεύξεων ἔνεκεν μισογύνης λεγόμενος Εὐριπίδης πολλὰ κακὰ τὸ γυναικεῖον φῦλον ἀγορεύει·

Ὅστις γυναῖκα τῶν πρὶν εἶρηκεν κακῶς
ἢ νῦν λέγει τις ἢ πάλιν μέλλει λέγειν,
ἅπαντα ταῦτα συντιθεὶς ἐγὼ φράσω·
γένος γὰρ οὔτε πόντος οὔτε γῆ τρέφει
τραιόνδ', ὁ δ' ἀεὶ συντυχῶν ἐπίσταται. (Ἐκάθ. στ. 1178—82).

Καὶ συνθεὶς ἅπαντα ταῦτα πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ τάδε λέγει·

Γυνή τε πάντων ἀγριώτατον κακόν. (Φοίν. ἀπόσπ. 9')

Δεινὴ μὲν ἀλκὴ κυμάτων θαλασσίων,
δειναὶ δὲ ποταμοῦ καὶ πυρὸς θερμαὶ πνοαί,
δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ' ἄλλα κακὰ μυρία,
ἀλλ' οὐδὲν δεινόν, ὡς γυνή, κακόν,
οὐδ' ἂν λόγος δείξειεν· εἰ δὲ του θεῶν
τούδ' ἔστι πλάσμα, δημιουργὸς ὧν κακῶν
μέγιστος ἴστω καὶ βροτοῖσι δυσμενής. (Αἰόλ. ἀπόσπ. 10').

ρος φιλόσοφος, καίπερ ὁμολογῶν σοφωτέρους μὲν καὶ φρονιμωτέρους (112) τοὺς ἄνδρας, συμκρᾶν δ' ἔχον διά-
ροϊαν (113) καὶ φιλαρτίαν καὶ μικρολογίαν (114) καὶ
δειλίαν (115) καὶ ἀκραχολίαν (116), λαθραιότερον
δὲ καὶ ἐπιχλοπώτερον τὸ θῆλυ, εἰθισμένον δὲ δεδυκὸς
καὶ σκοτεινὸν ζῆν, εἰς φῶς δ' ἀγόμενον βίᾳ πᾶσαν ἀν-
τίστασιν ἀντιτεῖνον (117) καὶ καθόλου ἀσθενέστερον

Μὴ ἀρκούμενος δὲ τούτῳ τῷ ψόγῳ, ὅτι αὐτὸς κατὰ τῶν γυναικῶν
πρεῖ, καὶ ἄλλους πρὸς τοῦτο παρακελεύεται δυστήνους καὶ οὐ σο-
φροὺς καλῶν ἐκείνους, οἵτινες παύσσονται κακῶς γυναικᾶ λέγοντες (Ἰ.
Στοβ. Ἀνθολ. ΟΓ', 1). Διὸ δὴ ἐν ταῖς τοῦ Ἀριστοφάνους Θεσμο-
φοριαζούσαις (στ. 545—550 καὶ 714—810) αἱ γυναῖκες κατηγο-
ροῦσι τοῦ Εὐριπίδου, ὅς πολλὰ κακὰ δειδρακεν ἐπίτηδες εὐρίσκων λό-
γους, ὅπου γυνὴ πονηρὰ ἐγένετο, Μελανίππας παιῶν Φαίδρας τε, Πη-
νελόπην δὲ οὐ πώποτε ἐποίησεν, ὅτι γυνὴ σώφρων ἔδοξεν εἶναι· καὶ
διὰ πολλῶν ἀμυνόμενοι καὶ τῆς τε γυναικὸς καὶ τ' ἀνδρὸς ἐκάστου
ἔργα καὶ βίους παραβάλλουσαι ἐπιλέγουσιν·

Οὕτως ἡμεῖς πολὺ βελτίους τῶν ἀνδρῶν εὐχόμεθ' εἶναι.

Ἄλλ' ὁμολογητέον ὡς Εὐριπίδης λέγει μὲν ὅτι τῆς κακῆς γυναικὸς
κάκισον οὐδὲν γίγνεται ἀλλὰ καὶ «Ἐσθλῆς δ' οὐδὲν εἰς ὑπερβολὴν πέ-
φυκεν ἄμεινον» (Ἰ. Στοβ. Ἀνθολ. ΕΘ', 11), καὶ ἀλλαχοῦ μάλιστα δ'
ἐν τῇ Ἀλκίηστιδι εὐμενέστερον ἔχει πρὸς τὰς γυναικᾶς. Παράβαλε
καὶ Ἡσίοδον (Ἔργ. καὶ Ἱμ. στ. 702—3), ἐν οἷς λέγει

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζειτ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ βίγιον ἄλλο.

Ὡς αὐτὸς δὲ Φωκυλίδης καὶ Σιμωνίδης ὁ Ἀμοργῖνος μετὰ θριμεῖς
ἰάμβους ἐπαινοῦντες τὴν ἐκ μελίθσης ἄξιον λόγου τῇ γυναικὶ ἔπαι-
νον ποιοῦσιν.

112) Κρατ. 392c—d.

113) Πολιτ. Ε, 469d.

114) Πολ. II, 549d.

115) Νόμ. Α, 639b. Ἀπολ. 35b.

116) Νόμ. Ε, 731d.

117) Νόμ. ς, 781a—c.

(118) τοῦ ἄρρενος, δοξάζει τὰ περὶ γυναικῶν πολὺ ἄμεινον ἢ ἔχειν, εἰ νόμον ἔτυχεν ἢ τὰ νῦν· καὶ ὄρων ταλασιουργούς καὶ χερνήτιδας καὶ ὑφαντρίας καὶ σκυποτόμους καὶ ἱματιοπώλιδας καὶ ἄρτοπώλιδας καὶ λαχανοπώλιδας καὶ στεφανοπώλιδας καὶ πανδοκευτρίας καὶ μαίρας καὶ ἄλλας ἄλλὰ ἀσκούσας, ἔτι δὲ καὶ αὐλητρίδας καὶ ψαλτρίας καὶ κιθαριστρίας καὶ ὄρχηστρίδας (119) καὶ πλὴν τῶν κοινῶν ἑταιρῶν γυναῖκας ἐλευθερίως πεπαιδευμένας πολλῇ τῇ χάριτι περὶ πολιτείας καὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας διαλεγόμενας, οἷα ἡ Ἄσπασία (120), θαυμάζων δὲ τὸ κρητικὸν καὶ λακωνικόν, κόρας γυμνασίων μετόχους οὔσας ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δειν (121), καὶ ἀκούων τὰ περὶ τῶν Σαυροματίδων καὶ Ἄμαζόνων, πείθεται πάντα, ὅσα περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν· δειν, ἄρχειν τε τῶν ἐνδόν ἔργων καὶ ἐπιμελημάτων καὶ τῶν πολιτικῶν μετέχειν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον κοινωνεῖν, τὰ αὐτὰ δὲ διδάκτεον καὶ πάσῃ ῥώμῃ πάσας δημοθυμαδὸν τὰς γυναῖκας ἐπιτηδεύειν ἀνδράσι ταῦτά· δυνατὴ γὰρ ἡ φύσις ἡ θήλεια τῇ τοῦ ἄρρενος γένους κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα, ἐὰν ἡ αὐτὴ τροφὴ καὶ παιδεία ἀποδοθῇ, καὶ

118) Πολιτ. Ε, 455d, 457b. Νόμ. ΙΑ, 917a.

119) Πρβ. *Paul Guiraud—La main d'œuvre industrielle dans l'ancienne Grèce*. Paris. 1900. σελ. 150, 165—168 καὶ 181.

120) Περὶ Ἄσπασίας τῆς Μιλησίας ἔργα Πλούταρχον, Περικλ. κδ', —*Becq de Fouquières—Aspasie de Milet*. Paris. 1872.—*Ern. Curtius*. Αὐτόθι, Τόμ. Β', σελ. 639—641. Πρβ. καὶ *J. Chauvin*. Αὐτόθι, σελ. 48.

121) Νόμ. Ζ, 806b.

ἔχει ὡς ἡ φαλακρῶν καὶ κομητῶν φύσις· οἷο δὲ γελῶτον ἂν εἴη, ἐὰν φαλακροὶ σκυτοτομῶσι, μὴ ἐὰν κομήτας, ἐὰν δ' αὖ κομηταί, μὴ τοὺς ἑτέρους(122). Καὶ οὕτως ἀποκρούων τὴν τῆς γυναικὸς ὑποτέλειαν(123) ἰσότητά ἀξιοῖ παρά τὴν διαφοράν τῆς φύσεως τῶν γενῶν· «οὐ γὰρ ἡμῖν μόνον ἔστιν ἂν τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἀκοσμήτως περιοριζόμενον, ὅτι δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρένων, τοσοῦτω διαφέρει πρὸς τὸ πλεόν ἢ διπλάσιον εἶναι» (124). Οὐδεὶς δὲ

122) Πολιτ. Ε, 451d—454d.

123) Καίτοι «οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ» (Γαλ. γ', 28), κέκραγε τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπόστολον ὑποτάσσεται οἱ τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσιν (Ἐφ. ε', 22—33) καὶ οὐκ ἔξεστι «τῇ γυναικὶ διδάσκειν, οὐδὲ ἀυθεντεῖν ἀνδρὸς» (Τιμόθ. Α' β, 12)· πολλοὶ δὲ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ὑρχηγὸν ἁμαρτίας καὶ ὄν καταδεέστερον τὴν γυναικὰ ἐκάλεσαν (Κυρίλλου Κατίγ. II'—I. Χρυσοστόμου, ἐγκώμ. εἰς Μάξιμον δ', ἐτι δὲ Λόγ. I' εἰς τὸ Α' κεφ. τῆς Γεν. καὶ II' εἰς τὸ Β' κεφ.—Τερτυλλιανοῦ De cultu feminarum, Α, 1.—Πρβ. καὶ Lucien Ledue—La Femme devant le Parlement. Paris. 1898. σελ. 3, καὶ ἡ ληγουμένη τῆς 5' ἑκατονταετηρίδος ἐν Μικωνίᾳ τῆς Γαλλίας Σύνοδος ἔθηκε τὸ ζήτημα: ἢ γυνὴ ἔχει ψυχὴν; Πρὸς δὲ καὶ ἐν τῷ κανονικῷ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας δικαίῳ φέρεται (Causa XXIII, V, 13 καὶ 14): «Mulier non est facta ad imaginem Dei.—Hinc apparet quemadmodum subditas feminas viris et pene famulas lex esse voluerit uxores». Ἀλλ' ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ὡδε (Λόγ. ΔΖ' 6 καὶ 7) ὑπὲρ τῶν γυναικῶν ἀποφάνεται: «Εἷς ποιητὴς ἀνδρὸς καὶ γυναικός, εἷς χοῦς ἀμφοτέρων, εἰκὼν μία, νόμος εἷς, θάνατος εἷς, ἀνάστασις μία.. Οὐ τὸ μὲν ἀσθενέστερον εὗρέθη, τὸ δὲ ἰσχυρότερον.. ἀμφοτέρους σώζει Χριστὸς τοῖς πάθεσιν.. Ἔσονται μὲν οὖν οἱ δύο, φησὶν, εἰς σάρκα μίαν, καὶ ἡ μία σὰρξ ἔχέτω τὸ ὁμοίωμα».

124) Νόμ. 5, 781b.

τῶν τε πάλαι καὶ νῦν (125) περὶ γυναικὸς ἐφιλοσόφησεν ἄμεινον καὶ θαυμασιώτερον ἢ ὁ μηδὲν τῶν περὶ γυναικας ζητημάτων ἀνεξέταστον καταλιπὼν δαιμόνιος νοῦς τοῦ δικαίως θεωρουμένου πρώτου ὑπερμύχου (126) τῆς δὴ λεγομένης γυναικείας χειραφεσίας καὶ ὑπάτου γυναικιστοῦ (127) θείου Πλάτωνος. Καίτοι δὲ καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους πλεῖσται γυναῖκες περὶ τε τὰ γράμματα, τὰς ἐπιστήμας, τὰ διάφορα ἐπιτηδεύματα, τὸν πόλεμον καὶ τὴν πολιτικὴν ἀρίστην εὐδοκίμησιν ἐπεδείξαντο (128), ἀλλ' αἰετοτε ἀνδρῶν νομοθετούντων κατὰ τῶν γυναικῶν ἡ νομοθεσία. Διὸ νῦν κατὰ τὴν λήξασαν μάλιστα ἑκατονταετηρίδα οὐκ ὀλίγοι (129)

125) Ἐπὶ τοῦ ἱπποτισμοῦ ἡ γυνὴ τῷ ἔρωτι ἤρχε τῶν ἀνδρῶν καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πολλοὶ ἠγοῦντο τὴν φύσιν οὐδεμίαν ἄλλην ἰσχὺν ἢ τὰ θείλητρα μόνον ταῖς γυναῖξιν παρασχεῖν (*J. J. Rousseau, Émile, V.—Montesquieu—Esprit des lois, Ier, 2*). καθόλου δὲ οὐκ ὀλίγοι, ὡς ὁ *Proudhon* καὶ ὁ μισογύνης φιλόσοφος *Schopenhauer*, ὃν ὑποτελὲς καὶ κατώτερον ὀρίζονται τὴν γυναῖκα (ὄρα *Lucien Leduc. Αὐτόθι, σελ. 4*). Ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν πολλοὶ πολλὰ ἔγραψαν. (ὄρα καὶ *Legouvé—Πανταζίδου. Αὐτόθι, σελ. κ'—κδ'*). Τῶν δὲ δὴ κοινωνιστῶν τινες (πρβ. *Auoy. Bebel—Die Frau und Sozialismus. Stuttgart. 1891*) παρὰ τὴν ἐπιμελεστάτην τῶν κατὰ τὸν γάμον καὶ τὴν πόλιν Πλατωνικὴν μάλιστα ἐν ταῖς Νόμοις νομοθεσίαν τοῦ πραγματικοῦ βίου πολὺ ἀφιστάμενοι κοινότητα μᾶλλον κτήσεως καὶ γυναικῶν φρίνονταί πρεσβεύοντες.

126) Πρβ. *Lily Braun—Die Frauenfrage im Altertum. Αὐτόθι, σελ. 168.*

127) Διὰ τοῦ γυναικιστῆς (γυναικίζων ἢ φιλογύνης) ἀπεδοτέον ἂν εἶη τό: *feministe.*

128) ὄρα *Otto Henne am Rhyn. Αὐτόθι.*

129) ὄρα *L. Leduc. Αὐτόθι σελ. 8—40 καὶ 278—314.*

φιλόσοφοι, πολιτικοί και κοινωνιολόγοι, άνδρες τε και γυναίκες, έτι δέ σύλλογοι και έταιρειαι και πολιτεΐαι δεινούς ύπερ τής έλευθερίας και ισότητος τών γυναικών άγωνίζονται άγωνας, και πολλαχοϋ ήδη τής Εύρώπης και 'Αμερικῆς ή γυγη τών αύτων άκρωμένη μαθημάτων και τάς αύτάς ύφισταμένη γυμνασιακάς και πανεπιστημιακάς δοκιμασίας κτᾶται όστ'ήμέραι πλείω έν τε τή κοινωνία και τή πολιτεία δίκαια (130), και τής Πλατωνικής δόξης ως έστι και γυγη γυμναστική και μουσική και ιατρική και φιλόσοφος και πολεμική και φυλακή και άρχική και δει τών αύτων και ό άνήρ μετέχει παιδευμάτων και έπιμελημάτων και τι αύτά άσκειν (131) προσδοκᾶται ή έν πολλοΐς κατίσχυσις και περιφανής νίκη.

130) Όρξ Jeanne Chauvin. Αδτόθι.—Léon Giraud. Αδτόθι.

131) Πολιτ. Ε, 451c—457a. Νόμ. Ϛ, 781d—785b. Ζ, 805d—806b.

